

IN MEMORIAM

Др БОРИВОЈЕ ПОЗНИЋ (1914–2003)

Други пут се за последња три месеца на згради Правног факултета вије црни барјак. Овога пута у знак жалости због одласка дугогодишњег наставника, последњег из непоновљиве генерације која је овом Факултету и нашој науци дала сразмерно највећи број делатника. Отишао је нечујно, дискретно како је дошао и у Београд и на Факултет. У Београд је дошао као дете чиновника и у њему је завршио све школе с одличним успехом, у њему је остао до краја јер га је смрт затекла на привременом одсуству не дочекавши да се врати, како ми је рекао приликом последњег сусрета у Библиотеци Правног факултета, пред полазак у Немачку. Али ако то физички није могао остао је као многи његови вршњаци духовно везан за Београд у коме је провео своје најбоље младе и зреле године. Тако је текла и његова каријера, типична за његово време.

Два и по месеца после дипломирања (1936) почeo је да ради као адвокатски приправник и ступио на праксу у Окружном суду у Београду (1937) коју је прекину због одласка на одслужење војног рока (1938). Истовремено се уписао на докторандски курс. Годину дана касније се запослио у Државном правобранилаштву у коме је радио од 1939. до 1945. и за то време положио судијски испит (1942). Од 1945. до 1960. је радио у више министарстава или најдуже у Комитету за законодавство савезне владе (1946–1960), увек и свуда на пословима везаним за законодавство, најчешће далеко од очију јавности али значајним за праксу и науку.

Науком је почeo да се бави још као адвокатски приправник и докторанд о чему сведочи чланак о неправичном обогаћењу¹ који много говори о писцу. Касније је професионални рад у државној служби наметао теме које је могао да бира тек пошто је прешао на Правни факултет (од 1955. као хонорарни доцент а од 1960. као професор у радном односу) али је и даље наставио рад на збиркама и коментарима поједињих закона. Младог правника широке опште културе су пре свега интересовала општа питања права и правне науке. Приликом примања двоброја *Анала Правног факултета* у

¹ Б. Познић, *О неправичном обогаћењу*, Правна мисао, 1939, бр. 3-4, стр. 107–122.

Београду који је посвећен осамдесетогодишњици његовог живота (бр. 2–3/1996), рекао је да су на његово опредељење утицала *Начела приватног процесног права* Борислава Благојевића.² Иако је сматрао да је, за разлику од Андре Ђорђевића, Драгољуба Аранђеловића, Адама Лазаревића и Борислава Благојевића, требало да се посвети једном предмету он то није могао да учини у потпуности.

Професор Боривоје Познић је предавао само један предмет или његови писани радови показују широко тематско интересовање, не само због потреба службе у чијем средишту није било грађанско процесно право. И у радовима из наоко само грађanskog процесnог права није могао да се одвоји од других предмета који су били важни за питања „у којима долази до изражaja однос материјалног и процесног права“.³ То најбоље показују чланци у којима се додирују питања наследног и процесног права,⁴ породичног, облигационог и грађanskog процесnог права,⁵ управног и грађanskog процесnог права,⁶ радног и грађanskog процесnог права,⁷ кривичног и парничног поступка о чему је писао на почетку и на крају научне каријере.⁸ Њега су посебно занимала тзв. гранична питања која су због своје „мултидисциплинарности“ остајала запостављена у науци. Сувишно је помињати радове с темама потпуно ван грађanskog процесnог права.

У средишту стручног и научног интересовања професора Познића било је питање заштите права у парничном поступку. Он је расправљао не само о праву на правну заштиту⁹ (чemu је посветио посебну пажњу у својим изврсним предавањима) већ и о другим питањима из тога круга као што су правноснажност пресуде (докторска дисертација, 1952), изборно судство (и пре него што је

² Анали Правног факултета у Београду, 1997, бр. 1–3, стр. 303.

³ Истло, стр. 304.

⁴ Б. Познић, *Расправљање заосетавшићине, Анали Правног факултета у Београду*, 1955, бр. 3, стр. 257–266.

⁵ Б. Познић, *Изрека о кривини у бракоразводној пресуди, Архив за правне и друштвене науке*, 1958, бр. 1, стр. 50–60; – *Осврт на неке одредбе Закона о облигационим односима, Анали Правног факултета у Београду*, 1978, бр. 3–5, стр. 367–387.

⁶ Б. Познић, *Процеснотправна прирова стпорова из чл. 18, стп. 2. и чл. 82, стп. 2. Закона о државним службеницима, „Правни животи“, 1953, бр. 2, стр. 7–12; – Управни и грађански судски поступак у истој сврви, „Нова администрација“, 1960, бр. 4, стр. 378–387.*

⁷ Б. Познић, *Осврт на неке одредбе о процесног значају на највију закона о удруженом раду, Анали Правног факултета у Београду*, 1976, бр. 4, стр. 351–359; – *Повојом Закона о судовима удруженог рада, Анали Правног факултета у Београду*, 1974, бр. 4, стр. 441–453.

⁸ Б. Познић, *О јавијају кривичне пресуде на грађански стпор, „Архив за правне и друштвене науке“, 1952, бр. 11 стр. 30–39; – Јавијај кривичне пресуде на парницу, „Анали Правног факултета у Београду“, 1991, бр. 1–3, стр. 249–263.*

⁹ Б. Познић, *Повојом права на правну заштиту, Анали Правног факултета у Београду*, 1962, бр. 3–4, стр. 310–314.

постао арбитар Спљенотрговинске арбитраже),¹⁰ другостепени поступак и ефикасност поступка (чланци о спајању тужбених захтева, пресуди због изостанка и на основу признања). Тако је, на себи својствен, дискретан начин научу којом се бавио ставио у службу човеку или је тако посматрао. Иако се трудио да остане у границама позитивног права и правне науке он није био бирократски равнодушан посматрач и неопредељени бележник али је и своју приврженост и критику изражавао једнако одмерено, рекли бисмо толико уздржано да је остала за многе неприметна.

Опрезност професора Познића у оцењивању свега је произлазила из његове тежње за максимално могућом објективношћу и из избегавања олаког опредељивања, својственог многима у нашој средини, али и из поштовања неистомишљеника. Професор Познић је био човек сасвим другог кова, држао се свога мишљења али га никоме није ни саветовао а камоли наметао. За њега би се слободно могло рећи да је у том погледу био један од ретких а можда и једини следбеник професора Михаила Константиновића. Он је то посредно рекао говорећи о професорима који су утицали на његово правничко формирање¹¹ али се и „осмелио“ да каже да је заузимао и критички став према законодавству.¹² Нема сумње да ће поновно читање чланака о субјектима друштвене својине¹³ и о судовима удруженог рада открити Боривоја Познића каквог га нисмо познавали. Имао сам задовољство да упознам његову реакцију на „мишљења“ Арбитражне комисије Конференције о Југославији (тзв. „Бадентерове комисије“). Насред улице, што није био његов манир, испред „Гргеча“ ме је велики познавалац арбитраже питао: „Молим Вас, колега, каква је то арбитражна комисија?“ Разговор о тој теми смо наставили касније у Библиотеци Правног факултета.

У овој тужној прилици би било неприлично пропустити да се каже да је професор Познић био један од најоданијих сарадника *Анала Правног факултета у Београду* од његовог првог броја.¹⁴ У њима је редовно приказивао уџбенике и општа дела из грађанског процесног права¹⁵ и коментарисао збирке судских одлука.

10 Није нимало случајна подударност: M. Konstantinovitch, *Le droit international du nouveau Code de procédure civile yougoslave*, „Annuaire de l'Association yougoslave de droit international“, Belgrade – Paris 1931, pp. 214–228; – Б. Познић, *Међународна надлежност југословенског правосуђа по Закону о парничном постуђуку*, „Југословенска ревија за међународно право“, 1959, бр. 3, стр. 400–412.

11 *Анали Правног факултета у Београду*, 1997, бр. 1–3, стр. 305.

12 *Истобо*, стр. 304.

13 Б. Познић, Питање правних субјеката у имовинско-правним односима који се тичу ойцијенародне имовине, „Народна држава“, 1952, бр. 5–6, стр. 290–296.

14 Б. Познић, Arthur Nikisch, *Zivilprozeßrecht*, *Анали Правног факултета у Београду*, 1953, бр. 1, стр. 87–90.

15 Изузетке представљају прикази књига Миливоја Марковића (*Грађанско процесно право. Парнични постуђак*, књ. I, св. 1, „Архив за правне и друштвене науке“, 1959, бр. 1, стр. 111–113), Мирка Бесаровића (*Признање и извршење иностраних арбитражних одлука*, „Архив за правне и друштвене науке“, 1959, бр. 4,

Професор Боривоје Познић је по свему био јединствена личност од почетка до краја. Рођен је на Малу госпојину (21. септембра) а умро је на други дан Ускрса (28. априла). Ако је тачно да су блажени умрли на велике празнике шта да се каже за оне који су на празнике и рођени? Ако они вечно трају онда ни професор Боривоје Познић није умро већ је вакрсао. Ваистину вакрсе!

Момир Милојевић

стр. 520) и Самуела Камхија (*Грађански судски љоситуџак*, „Архив за љравне и груштавене науке“, 1952, бр. 2, стр. 254–256) која је објављена пре него што су „Анали“ почели да излазе.

СЕНИМА ПРОФЕСОРА ПОЗНИЋА

Поштоване колегинице и колеге,

окупили смо се да одамо последњу пошту професору Боривоју Познићу и да га се сетимо – уверена сам – не последњи пут.

Правном факултету у Београду била је част што је Боривоје Познић био његов професор. Јер, значај његовог дела и научни ауторитет који је професор имао, већ су одавно прекорачили грађице ове земље. Реч је о једном о најутицајнијих научних дела у нас, о делу које је загледано у будућност и које ће дugo трајати.

Боривоје Познић је рођен 21. септембра 1914. године у Новој Градишки, као једино дете Вукосаве и Данила Познића. У Београд је дошао као шестогодишњи дечак и овде је завршио основну школу и гимназију. Уписао се на Правни факултет у Београду 1932. године. Причао је радо како се добро сећа дана када су сађени платани у улици у којој се данас налази Правни факултет. Био је један од најбољих студената своје генерације. Дипломирао је 1936. године. Одмах по дипломирању отпочео је докторандски курс на овом Факултету. Своју правничку каријеру почeo је праксом – не теоријом. Радио је као адвокатски и као судски приправник. Потом се, пред II светски рат запослио у Државном правобранаштву. Године 1942. положио је правосудни испит. После рата, 1945. године ступио је на рад у Министарство за конституанту, а потом у Комитет, касније у Министарство за законодавство, у којем је радио све до 1960. године, када је изабран за професора Правног факултета у Београду. Свој први научни рад, чланак „О неправичном обогаћењу“, професор Познић је објавио 1939. године, као двадесетпетогодишњак. Већ у току студија показао је изразиту склоност ка правној цивилистици. Први наговештај о нарочитом интересовању управо за грађанско процесно право, налази се у његовој службеничкој документацији и потиче из 1946. године. Тамо стоји да се Боривоје Познић бави научним радом у области грађanskog процесног права. У првој половини педесетих година, његови објављени радови показују подједнак научни интерес за материјално и за процесно грађанско право.

Професор Познић је написао 12 књига, било сам, било као коаутор са другим писцима. Објавио је преко 100 чланака на нашем језику и на страним језицима.

Систем свог најутицајнијег дела – уџбеника „Грађанско процесно право“, професор Познић је поставио 1958. године када је објавио прва своја скрипта. Од 1962. до 1999. године изшло је 15 издања овог уџбеника. Готово сва нова издања бивала су изменеана и обогаћивана, не само променама у законодавству, већ и новим научним сазнањима, а посебно систематичним излагањима судске праксе. Главна теоријска линија концепта грађанског процесног права у обради професора Познића креће се од одређивања битних карактеристика науке грађанског процесног права, као самосталне научне дисциплине, теоријски одвојиве од материјалног грађанског права, да би у позијим издањима, у складу са савременим гледањима израженим крајем XX века, указивао на функционалну неподвојивост процесног од материјалног права.

О осталим његовим делима могло би се дugo и добро говорити. Кратко речено – нема ниједног интригантног научног задатка из области грађанског процесног права, којег се професор није подухватио у својим радовима. Ваља нарочито издвојити теме у којима је дао незаобилазан научни допринос: појам тужбеног захтева, правноснажност, утицај кривичне пресуде на парнични поступак, арбитражно право.

Основне карактеристике научног стила професора Познића јесу: солидност и поузданост. О свакој теми читалац редовно добија јасно изречену упоредноправну и позитивноправну информацију. Када препоручује решење проблема који поставља, професор Познић износи супротна гледишта подједнако пажљиво као и сопствена. Често је знао да антиципира и противаргументе који у објављеној литератури још нису бивали изнесени. У залагању за свој научни став код њега има жара, али никад нема потцењивања супротног становишта. Говорио је и читao пет страних језика и вредно пратио страну литературу. Међу онима који су ближе сарађивали са професором Познићем, његов научни стил сматран је прворазредном вредношћу његовог научног дела.

Поред писаног опуса, они који су имали среће да им професор предаје, никад неће заборавити његова предавања. Боривоје Познић је био професор у најплеменитијем смислу речи. Изрицана брижљиво и добро припремљено, усмена излагања професора Познића била су права школа добрe универзитетске наставе. Његови бројни курсеви на постдипломским студијама наставили су да живе и да се дugo памте, али је права штета што су само фрагментарно публиковани у виду чланака. Нека само мали избор тема буде

презентиран овом приликом: право на тужбу, пресуда због изостанка, појам парничне радње, дејства кривичне пресуде у парници.

Деценијама је професор радио на Коментару Закона о парничном поступку. Остао је незавршен. Његова докторска дисертација, одбрањена 1952. године, „О објективним границама правносажности грађанске пресуде“, остала је необјављена. Критичка анализа првих 300 чланова ЗПП, припремљена за рад на новом Закону је прекуцана и чека да се употреби. Његово дело се мора заокружити и објавити. То му дугујемо.

Како описати оно што носим у себи о његовој личности? То је подједнако вредно као и његово научно дело. Личност професора Познића била је оличење ненаметљивог шарма господственог, скромног и часног човека. Упорност са којом је професор Познић следио пут чисте науке резултирала је – подједнако у његовом научном раду и у приватном животу – нечим изузетним: све што је чинио, чинио је *lege artis*, дакле са потпуном прилагођеношћу предмету, без обзира да ли је тај предмет научни, педагошки или чисто лични. Водио је стално тиху, али упорну борбу за друштвену промоцију права и правништва.

ознића је био један добар, плодан, испуњен живот. Умро је у осамдесет деветој години, окружен својом породицом – супругом, ћерком, унуцима и зетом. Кад сам га испраћала на његов последњи пут у Немачку била сам сигурна да ћемо се у априлу поново срести. Крај априла није дочекао.

Имала сам привилегију да будем блиска сарадница професора Познића – можда најближа. Било је лепо и лако учити од њега, јер он је уживао у ономе што је радио. Године интензивне сарадње са професором Познићем биле су најбоље године мог живота. Не због тог времена, не због тих година, већ због благотворног утицаја и незаборавног зрачења његове непоновољиве племените личности.

Весна Ракић-Водинелић

ДР ДИМШО ПЕРИЋ (1954-2003)

Почетак сваке нове године је праћен жељом да она буде срећна, нарочито ако претходна није таква била. За нас је ова година почела с тугом. Прво смо сазнали да је болестан а последњег дана првог месеца ове године нас је напустио по стажу на Факултету један од најмлађих наставника. Димшо Перић се на нашем Факултету појавио као јуче а данас га већ нема. Као да је пролетео кроз њега, као кроз кратак живот који није тако изгледао у почетку.

Првих двадесет година је проведено у детињству, основној и средњој школи (богословији) после чега је уследила свештеничка служба од парохије до парохије, од епархије до епархије. Тако се приближавао Београду где је студирао теологију. Дипломирао је на Богословском факултету у Београду (1980) а затим, као свештеник у Шљивовици, студирао у Одељењу Правног факултета у Ужицу где је дипломирао (1987).

Завршена два факултета су му омогућила да докторира с темом: „Устројство, организација и рад на законодавству Српске православне цркве у првој половини XX века (1901-1950)“. Наслов показује да је тема више правна него што се рђавим језиком каже „мултидисциплинарна“ али тада (1991) Црквеног права није било на Правном факултету у Београду. То је Димшу Перићу омогућило да на Богословском факултету четири године хонорарно предаје Канонско и црквено право са црквеном администрацијом (1991-1995) где је повремено предавао и касније када је већ био доцент на Правном факултету у Београду. Његово све веће посвећивање праву је примећено и у редовима Српске православне цркве. Патријарх Павле га је поставио за црквеног тужиоца Архиепископије београдско-карловачке а Свети архијерејски синод га је именовао у комисију за израду закона о Српској православној цркви. По том раду се прочуо и у иностранству па је учествовао у изради статута Канадске епархије и Британско-скандинавске епархије и Правила Српске православне црквене општине у Бечу.

Бесумње је најважнији његов рад на црквеном праву. Када је (1993) Црквено право нашло место у Наставном плану Правног факултета у Београду (макар као последњи опциони предмет на

IV години студија) Димшо Перић је (с Миодрагом Петровићем, научним саветником Историјског института САНУ) израдио наставни програм за тај предмет, прилагођен потребама како правних тако и богословских студија. Истовремено је припремао увођење Црквеног права на Правном факултету у Крагујевцу. Али за Димша Перића највећи успех представљају његов избор за доцента за Црквено право на Правном факултету у Београду и уџбеник „Црквено право“ (1997). И ту је редослед испао срећан за Димша: на основу доктората је постао доцент а затим се појавио уџбеник на основу кога је могао бити унапређен (1998). За годину и по дана два звања што није постигао ни Ђорђе Тасић у млађим годинама! Како је у међувремену био хабилитован за наставника Националне историје државе и права изабран је за ванредног професора за Националну историју државе и права и Црквено право. Због различитог положаја ових предмета догодило се да је више студената испитао из Националне историје државе и права него из Црквеног права иако је с поносом говорио да је интересовање за тај предмет сваке године све веће.

Вредни и амбициозни Димшо Перић је напредовао на свим пољима. Као свештеник је из београдске околине прешао у Београд. Постао је парох,protoјереј и старешина цркве Светог архангела Гаврила¹⁶ претекавши тако у оба својства многе старије колеге. Претекао их је и у брзини објављивања другог издања уџбеника Црквеног права (1999) које је делимично изменјено и допуњено. Нема сумње да би још боље било треће издање које је припремао.

По угледу на Чедомира (Чедомиља) Митровића Димшо Перић је посебну пажњу посвећивао односу цркве и државе, било непосредно пишући о томе било у радовима о законодавству Српске православне цркве а нарочито о законодавству о Српској православној цркви. У том склопу су били неизбежни радови о положају (страдању) Српске православне цркве и свештеника у појединим крајевима Југославије. Повезани заједно ти радови као да представљају наставак црне хронике која је почела да се исписује познатим извештајем Синода православне цркве почетком окупације Југославије у другом светском рату. Судбину цркве којој је припадао је носио у души у толикој мери као да је био савременик збивања о којима је писао иако је то могао чинити само на основу докумената. Писао је са страшћу, не штедећи никога ни у радовима цркве ни ван ње, ни творце наставних програма ни писце уџбеника.¹⁷

¹⁶ Љубитељи фудбала знају да се налази преко пута северне трибине Стадиона „Партизана“.

¹⁷ То се може видети и у кратком тексту *Сергеј Викторовић Трошак и његово Црквено право*, „Анали Правног факултета у Београду“, 2002, бр. 1-2, стр. 177-183.

Писао је о епископима Николају, Дионисију и Варнави,protoјереју Благоти Гардашевићу (члану комисије пред којом је брањио докторску дисертацију) и о свештеницима које није стигао да боље упозна. Сузе патријарха Германа над посмртним говором против М. Јараковићу говоре о Димши и као човеку. Писао је Димшо полетно али и сажето, понекад толико да се није видела огромна документација коју је прикупио и консултовао. На то га је можда терало и време јер је ускоро морао да „полаже рачун“ о петогодишњем раду од чије је оцене зависило да ли ће бити унапређен. Писао је брзо као што је живео, као у неком грчу, притиснут разним невољама с којима је морао да се бори, трошећи немилице физичку снагу. У томе је сагорео пре времена. Познајући његову вредноћу и самокритичност остаје нам да верујемо да би у другим, повољнијим околностима и мање притиснут временом своје замисли остварио до краја не остављајући своје радове недорађене.

Упркос свему Димшо је имао времена и за нове колеге и пријатеље на факултету помажући им и у ванфакултетским пословима. Редовно је, из почасти, чинодејствовао на опелу нашим наставницима. Када сам му једном приликом, алудирајући на разлику у годинама, рекао да ће, ако тако настави, имати доста посла одговорио ми је весело: „Само да сте ми живи и здрави.“ Нико па ни он у том тренутку није могао да помисли да ће отићи пре нас и да ћемо остати без свештеника – колеге а Факултет без правог наставника за Црквено право кога је имао после дуго времена. Димшо је стекао и нашу наклоност. Освојио нас је својим неодољивим шармом и оптимизмом којим је храбрио и нас и себе али нас тиме и поистовећивао. У нашем последњем разговору нисам знао ко је од нас двојице болестан. Не знам то ни данас. Знам само да његов одлазак доживљавамо као велики сопствени ненадокнадиви губитак.

Момир Милојевић

Мр ДОБРИЛА ЉУБИБРАТИЋ

Једна тиха особа, која је такорећи на прстима ходала нашим ходницима, храбро и достојанствено се придружила својим прецима којима се поносила али о којима из скромности није говорила. Већ само њено презиме је упућивало на херцеговачког војводу Мића Јубибратића чији је синовац био Добрилин отац. Њена мајка је по обе линије била из чувених херцеговачких породица. Њен отац, а Добрилин деда, је из требињске породице Дучић. Добрилина баба је била кћер чувеног херцеговачког попа, кнеза и војводе и црногорског сенатора Богдана Зимоњића. Њен рођени брат, ујак Добрилине мајке, је био Петар Зимоњић, митрополит дабробосански и великомученик који је, 24. маја ове године, проглашен за светитеља.

Добрила је рођена у Сарајеву али је њена породица прешла у Београд где је Добрила завршила све школе с одличним успехом иако је њена генерација била осуђена да прође кроз многа искушења која је донео рат. Ванредно је студирала права јер је за све време студија радила у Деканату Правног факултета у Београду, у почетку бесплатно. То јој није сметало да дипломира с одличним успехом. После дипломирања је две године радила у Савезном заводу за социјално осигурање да би после тога била изабрана за асистента за међународно приватно право на Правном факултету у Београду где је остала до краја. Стога се може рећи да је њено одвајање од Факултета било краткотрајно и да је читав живот провела на Факултету међу колегама и нарочито студентима.

На Правном факултету у Београду је руководила вежбама и обављала испите из Међународног приватног права и Породичног права. Поред тога је учествовала и у комисијама за испите из Грађанског права све док тај начин полагања није постао факултативан. Истовремено је предавала и обављала испите из Међународног приватног права на Високој школи економских наука у Прилепу и на Правном факултету у Крагујевцу. Свој посао је обављала предано трудећи се да студентима пренесе што више свог огромног знања а на испитима да им максимално помогне у шта сам имао прилике да се лично уверим.

Свој хуманизам је уносила и у писане радове. Посебно је привлачила тамнија страна држављанства која се зове бездржављанство. Магистарски рад је посветила највише обесправљеној групи људи – апаријдима испитујући правне начине да се избегне појава бездржављанства ма колико се међународна заједница трудила да обезбеди макар минималну заштиту основних права свим људским бићима без обзира на њихов лични положај. Није нимало случајно да нас је она „упознала“ с нашим пријатељем Дантеом Капонером, учесником Копаоничких сусрета правника, чију је књигу о положају странаца у Италији приказала у *Jugoslovenskoj reviji za međunarodno pravo*.¹⁸ При том се није устезала да каже да књига има „низ недостатака правно-теоријског карактера“¹⁹ *показујући да може да буде и сироћа у оцењивању*.

Добрала Љубибрatiћ је то могла да каже јер је њу красило не само одлично познавање права већ и широка култура. О томе најбоље говоре назлови књига које су остале у њеном кабинету. Сваки сусрет са њом је био пријатан јер је значио духовно обогаћивање у тешком и несрћном времену које смо преживели. У тој на изглед једноставној и нежној особи је било више физичке и интелектуалне снаге него што би се у први мах помислило. И када се нечујно повукла с Факултета пре времена као да је њен дух остао. Добру вилу више нећемо виђати али ће она остати у нашем трајном сећању.

Момир Милојевић

¹⁸ D. Ljubibratić, Dante A. Caponera, *Gli stranieri in Italia, Jugoslovenska revija za medunarodno pravo*, 1959, бр. 3, стр. 465-468.

¹⁹ Исто, стр. 468.